

รูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์
ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

A MODEL OF INTERCONNECTED LEARNING FOR ENHANCING
AN ACTIVE CITIZENSHIP IN A LOCAL COMMUNITY DEVELOPMENT
OF RAJABHAT UNDERGRADUATE STUDENTS

วันที่รับ: 9 ธันวาคม 2564

วันที่แก้ไข: 1 มกราคม 2565

วันที่ตอบรับ: 6 มกราคม 2565

เกวลี รัชชีสุทธธารณ^{1*},

ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ¹ และ มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ²

Keowalee Rangsisuttaporn^{1*},

Sornnate Areesophonichet¹ and Malivan Praditteera²

¹คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330

¹Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330

²วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี 12000

²Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Pathum Thani 12000

*Corresponding author e-mail: keowalee@uru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 760 คน และนักศึกษากลุ่มทดลองรูปแบบ 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยการรับรู้จิตัลของนักศึกษาก่อนและหลังทดลองของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติ Paired t-test ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมากทุกมิติ และรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย สารการเรียนรู้เรื่องการรู้ดิจิทัล 6 เรื่อง ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง 7 กลยุทธ์ ควบคู่ไปกับวิธีการเรียนรู้ 7 วิธี

ใช้เวลาการเรียนรู้ 12 สัปดาห์ 36 ชั่วโมง ในนักศึกษาในกลุ่มทดลองนั้น พบว่าค่าเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหลังทดลองเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกมิติ ค่าเฉลี่ย 4.65 และสูงกว่าก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ย 4.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = .000$) สรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นการเรียนรู้เชิงรุกโดยเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และชุมชน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบทั้งเนื้อหทั้งตัว เชื่อมโยงบทบาทของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมออกแบบและรับผิดชอบต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ นำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ทางสังคมให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบเชื่อมโยง, พลเมืองวิวัฒน์, การรู้ดิจิทัล, ความรับผิดชอบต่อสังคม

Abstract

This research aimed to examine the characteristics of active citizenship in Rajabhat University students, develop an instructional management from Interconnected Learning Theory to enhance active citizenship for Rajabhat University students as local community development, and investigate the efficiency of the instructional management from Interconnected Learning Theory to enhance active citizenship for Rajabhat University students as local community development. This research and development study included samples of 760 Rajabhat University undergraduate students and 40 Rajabhat University students as experimental group. The research instrument was evaluative forms on characteristics of active citizenship which was calculated with statistical descriptive analysis. It also presented the comparison of average scores on the digital literacy of the students between before and after implementation of the instructional management with paired t-test. It was found that the characteristics of active citizenship in Rajabhat University students was at high level in every aspect. And the instructional model of Interconnected Learning Theory for enhancing active citizenship as local community development for Rajabhat University students included learning areas of six lessons about digital literacy through 7 strategies of interconnected learning together with 7

learning methods which took 12 weeks of class meetings of 36 hours. As for the experimental group of 40 students, it was found that the mean scores on the characteristics of active citizenship in Rajabhat University students increased in every aspect at highest level ($\bar{X} = 4.65$) which was higher than the mean scores before implementation of the Interconnected Learning Model ($\bar{X} = 4.20$) with statistical significance at .05 ($p = .000$). It could be concluded that the instructional model of Interconnected Learning Theory for enhancing citizenship as local community development in Rajabhat University students was a proactive instructional approach from experiential learning among the learners, instructors, and community that emphasizes on development of learning for transformative changes by connecting roles within the society and granting the students opportunity to design and share responsibility together in their community which would lead to social space development of sustainability.

Keywords: Interconnected Learning, Active Citizen, Digital Literacy, Social Responsibility

บทนำ

ในยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นยุคที่โลกใบนี้มีลักษณะของความเชื่อมโยงกัน และมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันทั้งทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา จนมีสภาพการณ์ของสถานะสังคมไร้พรมแดนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากประเทศต่างๆ ได้พัฒนาจากความเป็นรัฐสู่ความเป็นประชาคมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางคมนาคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จากปรากฏการณ์ทางสังคมโลกดังกล่าว ทำให้เกิดแนวคิดในการปรับตัวและเตรียมการขององค์กรต่างๆ เพื่อพัฒนาการดำเนินการกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดของโลกก็สามารถติดต่อสื่อสาร การรับส่ง เข้าถึง ข้อมูลข่าวสารสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยบนอุปกรณ์ดิจิทัลในรูปแบบที่หลากหลาย จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคของสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่หลอมรวมเข้ากับชีวิตของคนอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก และสภาพ

ของปัจจุบันนี้นั้น ทำให้สภาพแวดล้อมของการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันและในอนาคต 20 ปีข้างหน้าเปลี่ยนไป ในส่วนบริบทของประเทศไทยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนไทยในอนาคตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ มีจิตสาธารณะ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม (ปรเมธี วิมลศิริ, 2559) เช่นเดียวกับที่เบล (Bell, 2016) กล่าวว่า ความสำคัญของการมุ่งเน้นพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อเศรษฐกิจที่ดี แต่มีทิศทางสังคมซึ่งเป็นมิติของการพัฒนาคนให้มีทักษะสำหรับการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน (Skills for living in the world) ได้แก่ การเป็นพลเมืองที่ดี การจัดการชีวิตและการทำงาน ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมต่างหากจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การศึกษารวมทั้งการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาคน สรุปลงได้ว่าทิศทางของการพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็วนั้นจะมีการสอดประสานการพัฒนาทั้งด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและพัฒนาคนไปพร้อมๆ กัน

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาสำหรับการพัฒนานักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้นักศึกษามีทักษะในการดำรงชีวิต และการทำงานในอนาคต ถือเป็นความท้าทายที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารแบบไร้ขีดจำกัดและช่องทางเครือข่ายสังคมที่ทำให้คนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา จึงเป็นความท้าทายในการพัฒนานักศึกษาในยุคนี้ที่จะต้องเตรียมความพร้อมทั้งด้านทักษะที่รวมถึงคุณลักษณะสำคัญสำหรับยุคปัจจุบัน ที่มีความต้องการคุณลักษณะของบัณฑิตที่เด่นชัดและสูงกว่าในอดีต สมรรถนะในตนเองของบัณฑิตจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโลกอนาคต การพัฒนานักศึกษาให้มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ หรือวิชาชีวิต และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับที่ 2 (2551–2565) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทยเพื่อผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพให้สามารถปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต มุ่งพัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาไทยในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไปจนถึงการแข่งขันในระดับสากล และมีเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ด้านผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นผู้มีทักษะทางวิชาการ ทักษะวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม

แนวคิดพลเมืองวิวัฒน์ (Active citizen) เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการพัฒนาคนยุคดิจิทัล ในการสร้างพลเมืองหัวใจอาสา (Active heart) เรียนรู้ด้วยหัวใจที่เปิดกว้าง (Active mind) กล้าคิดลงมือทำ เพื่อประโยชน์ของสังคมที่เป็นเป้าหมายของพลเมืองวิวัฒน์ คาดว่าจะเป็นทางออกที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

คุณลักษณะในมิติของความรู้ ประกอบด้วยมิตีย่อย การรู้สารสนเทศ การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และการรู้สังคม มิติทักษะ ประกอบด้วยมิตีย่อย การเข้าถึงสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การประเมินสารสนเทศ และการสร้างสรรค์บูรณาการ และมิติทัศนคติ ประกอบด้วยมิตีย่อย จิตสำนึกด้านสังคม การเคารพสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคม ดังที่ประเวศ วะสี (2558) ได้กล่าวถึงพลเมืองวิวัฒน์ ว่าเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นปัจจัยชี้ขาดอนาคตของประเทศ เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมที่จะคิดค้นและลงมือทำในสิ่งใหม่ๆ มีจิตสาธารณะและมองมุมบวกอยู่เสมอ และหากเป็นพลเมืองวิวัฒน์ที่รู้ดิจิทัลและมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดความยั่งยืนที่ครอบคลุมทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ (Kozak & Elliott, 2014) การพัฒนานักศึกษาให้เป็นพลเมืองวิวัฒน์สามารถพัฒนา หรือสร้างได้จากกระบวนการศึกษาที่มีการจัดการ การเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้เชิงบริการ (Service-learning) และกระบวนการจิตอาสา จนมีจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) ซึ่งพลเมืองวิวัฒน์จะช่วยในการสร้างสังคมที่แข็งแกร่ง ดี และมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มของชุมชน โดย GuildHE (2016) ได้แสดงถึงความมั่นใจว่าการให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนจะก่อให้เกิดประสบการณ์ที่กว้างขึ้น และเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์สูงสุดจากประสบการณ์เหล่านั้น การสนับสนุนให้นักศึกษาเป็นพลเมืองวิวัฒน์ และสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา จึงเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ดังนั้นการศึกษาถึงกระบวนการพัฒนา และส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาในการเป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น เป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยสมัยใหม่ ในยุคของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มหาวิทยาลัยต้องการ การมีบทบาทต่อสังคมทั้งในฐานะที่มหาวิทยาลัยเป็นของชุมชน และการพัฒนาบัณฑิตในฐานะพลเมือง (O'Conner, Lynch, & Owen, 2011) สอดคล้องกับเบล (Bell, 2016) ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในมุมมองของการพัฒนาพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ต้องมีทักษะสำหรับการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน (Skills for living in the world) ได้แก่ การเป็นพลเมืองที่ดี การจัดการชีวิตและการทำงาน ความรับผิดชอบต่อตนเอง และรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะยุคสมัยใดหรือปรับเปลี่ยนบริบททางการศึกษาเพียงใด การปลูกฝังให้นักศึกษามีการพัฒนาคุณค่าของตนเองในหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ถือว่าเป็นความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่ยั่งยืน

การเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Interconnected learning) เป็นแนวคิดของการเรียนรู้ที่สามารถแพร่หลายและเชื่อมต่อกันเพิ่มขึ้น ซึ่งหมายถึงการที่สถาบันการศึกษาได้ทำลายกำแพงของสถานศึกษาออกไปยังชุมชนมากขึ้น จากแทนที่จะจำกัดการเรียนรู้ไว้แต่เพียงในมหาวิทยาลัย แต่กลับเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันบนภูมิหลังที่ต่างกัน ซึ่งสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนที่ครอบคลุมทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ (Kozak & Elliott, 2014; Rahnama, 2017) จากแนวคิดของการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบทั้งเนื้อทั้งตัว แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ การเรียนรู้ที่จะสามารถสร้างสรรค์ประสบการณ์ในการพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้นั้น จะเป็นการเรียนรู้ที่สามารถฉายมุมมองได้ทั้งระบบ นั่นคือการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมต่อถึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วหากมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองวิวัฒน์

การแสวงหาแนวทางพัฒนานักศึกษายุคใหม่สู่ความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ (Active citizenship) เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น จากแนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาในฐานะองค์กรทางสังคมที่มีหน้าที่โดยตรงต่อการสร้างบัณฑิต จึงต้องตระหนักถึงความสำคัญต่อการปลูกฝังและการสร้างรากฐานการพัฒนาของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีพื้นที่ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ ในการปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม รู้เท่าทันโลกของดิจิทัลผ่านกระบวนการจัดเรียนการสอนที่บ่มเพาะความรับผิดชอบต่อสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาประเด็นการรู้ดิจิทัล ความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วมกับชุมชนของนักศึกษา การเรียนรู้แบบเชื่อมโยง และการพัฒนาสู่พลเมืองวิวัฒน์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 760 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วรณิ แกมเกตุ, 2551) ซึ่งกำหนดจำนวนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 383 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ 38 แห่ง แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มกรุงเทพมหานคร กลุ่มภาคกลาง กลุ่มภาคตะวันตก กลุ่มภาคเหนือ กลุ่มภาคตะวันออก เฉียงเหนือ และกลุ่มภาคใต้ และแบ่งกลุ่มตัวอย่างมหาวิทยาลัยราชภัฏรายจังหวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ตรวจสอบคุณภาพโดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเพื่อให้แบบสอบถามถูกต้องตามเนื้อหาและเพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนิยามตัวแปรโดยการหาค่าดัชนีสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index: IOC) ผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญของทุกข้อคำถามมีค่า 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่าสามารถนำทุกคำถามไปใช้ได้

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในปัจจุบัน เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อที่ 1 มาเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมของรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ สำหรับรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรม และการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิใช้ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นก่อนการทดลอง ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความชัดเจนของการใช้ภาษา การคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือ คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในการตรวจแบบบันทึกการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีตรวจซ้ำ โดยการตรวจครั้งที่ 1 และ 2 ห่างกัน 2 สัปดาห์ และหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบความคงที่ โดยใช้เกณฑ์ค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่เชื่อถือได้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป และค่าความสัมพันธ์ที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความเสี่ยงสูง (Giem, 2003) ทั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3. ทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ครั้งละ 3 ชั่วโมง และทำการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองจากเครื่องมือประเมินคุณลักษณะเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยการรู้ดิจิทัลของนักศึกษา ก่อนและหลังทดลองของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติ Paired t-test

ผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.68 เพศชาย ร้อยละ 36.32 เป็นนักศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 มากที่สุด ร้อยละ 36.05 รองลงมาเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 28.03 และน้อยที่สุด คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 13.03 โดยสังกัดกลุ่มสาขาวิชาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มากที่สุด ร้อยละ 40.00 รองลงมา คือ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ร้อยละ 30.00 และสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากที่สุด ร้อยละ 28.94 รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ ร้อยละ 21.05 และมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก น้อยที่สุด ร้อยละ 10.53 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	276	36.32
หญิง	484	63.68
รวม	760	100.00
ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	213	28.03
ชั้นปีที่ 2	99	13.03
ชั้นปีที่ 3	274	36.05
ชั้นปีที่ 4	174	22.89
รวม	760	100.00
กลุ่มสาขาวิชา		
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	304	40.00
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	228	30.00
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	228	30.00
รวม	760	100.00
กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ		
กลุ่มภาคเหนือ	160	21.05
กลุ่มภาคใต้	100	13.16
กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	220	28.94
กลุ่มภาคตะวันตก	80	10.53
กลุ่มภาคกลาง	100	13.16
กลุ่มกรุงเทพมหานคร	100	13.16
รวม	760	100.00

ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่น พิจารณาจากมิติความรู้ มิติทักษะ และมิติทัศนคติ พบว่านักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมิติทัศนคติคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสูงสุด แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

สรุปอภิปราย	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
มิติความรู้	4.18	0.70	มาก
มิติทักษะ	4.20	0.70	มาก
มิติทัศนคติ	4.26	0.74	มาก

2. รูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลประสิทธิผลของรูปแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏให้เป็นพลเมืองวิวัฒน์ที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยสารการเรียนรู้ดิจิทัล 6 เรื่อง ได้แก่ การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่มองเห็น การรู้สารสนเทศ การรู้เทคโนโลยี การรู้สื่อ การรู้การสื่อสาร และการรู้สังคม ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง 7 กลยุทธ์ ได้แก่ การเรียนรู้ท้องถิ่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ ปฏิบัติการเรียนรู้ การเชื่อมโยงสถานการณ์จริง พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม การสืบเสาะ และแบ่งปันความรับผิดชอบ โดยใช้ 7 วิธีการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้ภาคสนาม การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้เชิงบริการ การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้โดยการคิดเชิงวิพากษ์ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมมือกับคนอื่น ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้าง
ความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ดำเนินการทดลองกับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาทักษะการรู้สารสนเทศในศตวรรษที่ 21 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน โดยจัดกิจกรรมระหว่างวันที่ 13 ธันวาคม 2562 ถึง 13 มีนาคม 2563 รวมจำนวน 12 ครั้ง 36 ชั่วโมง ทำการทดสอบความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ก่อนและหลังทดลอง ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษามีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองวิวัฒน์สูงขึ้นทั้ง 3 มิติ หลังทดลอง แสดงดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนทดลอง	40	4.20	0.54	-4.40	.0000*
หลังทดลอง	40	4.365	0.30		

*P < 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ก่อนทดลองและหลังทดลองด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
มิติความรู้	4.23	0.57	มาก	4.63	0.30	มากที่สุด
มิติทักษะ	4.14	0.57	มาก	4.68	0.33	มากที่สุด
มิติทัศนคติ	4.26	0.58	มาก	4.67	0.33	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ อยู่ในระดับมาก ในทุกๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณการ พรประเสริฐ, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ปกรณ์ ประจัญบาน, และน้ำทิพย์ งามอจาวณิช (2563) ได้กล่าวว่าการขยายตัวของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างไร้ขีดจำกัด อีกทั้งกลุ่มนักศึกษาเป็นกลุ่มคนในช่วง Generation Z ที่เกิด เติบโต และใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางช่วงเวลาแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมความพร้อมให้กับพลเมืองกลุ่มนักศึกษาให้มีความเป็นพลเมืองดิจิทัล สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ ใช้ในลักษณะที่เกิดประโยชน์ ปลอดภัยทั้งต่อตนเอง และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรงต่อผู้อื่น รวมถึงสามารถรับมือกับผลกระทบจากภัยออนไลน์ที่เกิดขึ้นต่อตนเองได้ จึงส่งผลให้มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ที่มาก เมื่อพิจารณาในรายมิติ พบว่ามิติทัศนคติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์, สุธาสินี วงศ์ฮาด, พิชราภรณ์ ดวงเนตร, และ วิยะดา ไวยศรีแสง (2559) ที่ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม

ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เป็นไปได้ว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเน้นการทำงานเพื่อชุมชนท้องถิ่น ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติของนักศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูง

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏที่ได้พัฒนาขึ้นมานั้นมุ่งเน้นการสร้างความรู้ทางจิตพิสัย พร้อมกับการบ่มเพาะความรับผิดชอบของนักศึกษาที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของชุมชน เป็นรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้หลักการพัฒนารูปแบบทางการศึกษาของทิสนา แคมมณี (2551) คือ องค์ประกอบของรูปแบบประกอบไปด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ และกระบวนการพัฒนารูปแบบ มีการบรรยายลักษณะของกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง มุ่งเน้นการสร้างความรู้ทางจิตพิสัย พร้อมกับการบ่มเพาะความรับผิดชอบของนักศึกษาที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของชุมชน ในการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะของการคิดวิเคราะห์และเข้าใจเนื้อหาวิชาจากการลงมือปฏิบัติจริงโดยมีชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ สำหรับการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเฟรคกี้ (Frecky, 2011) ได้อธิบายว่าเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชน ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้ร่วมออกแบบกับผู้เรียนนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาชุมชน และช่วยเป็นส่วนหนึ่งในการตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น นับว่าเป็นการเรียนรู้ที่รู้ถึงคุณค่าของตนเองและผู้อื่น สำหรับกลยุทธ์ที่ถูกนำมาใช้ในการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงนั้น อาจน่าไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่เป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิตสามารถนำทักษะที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ผสานการเรียนรู้จากทั้ง 4 แนวทาง ของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2561) ที่ประกอบด้วย การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) การเรียนรู้แบบเชื่อมโยงยังช่วยให้มองภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในเชิงระบบ (Educational ecosystem) ช่วยมหาวิทยาลัยทำลายกำแพงที่ขวางกั้นความรู้ออกไปได้

จากการนำภูมิหลังที่แตกต่างกันของนักศึกษา อาจารย์ มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกัน คุณลักษณะในมิติความรู้ของพลเมืองวิวัฒน์ หากได้ขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เชื่อมโยงในบทบาทของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมออกแบบ และรับผิดชอบผลของการกระทำของตนต่อสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ย่อมนำไปสู่ผลลัพธ์ทางสังคมใหม่ๆ ให้เกิดความยั่งยืน

ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ ในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไป ทดลอง จำนวน 12 ครั้ง 36 ชั่วโมง พบว่าคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งโดยรวมและรายมิติหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และคะแนนเฉลี่ย คุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งก่อนการทดลองคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของอิง (Ng, 2012) ที่ศึกษาวิธีการสอน ด้านดิจิทัล ที่พบว่านักศึกษาประเมินตนเองว่ามีระดับการรู้ดิจิทัลหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน โดยมีมิติทักษะมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีช่องว่างระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลองมากที่สุดอีกด้วย แสดงว่านักศึกษาเกิดทักษะของการใช้ดิจิทัลมากที่สุดจากรูปแบบการเรียนรู้นี้ ซึ่งตามขอบเขตของการวิจัยมิติทักษะ ประกอบด้วย การเข้าถึง การประเมิน และการสร้างสรรค์ บูรณาการ โดยทั้ง 3 ทักษะ ได้ถูกสอดแทรกในทุกกิจกรรมตลอดกระบวนการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะที่เพิ่มสูงขึ้น

ประเด็นที่น่าสังเกตในมิติทัศนคติ เรื่องที่นักศึกษามีทัศนคติน้อยที่สุดคือ นักศึกษามองว่า กรณีที่สังคมได้รับความเสียหาย หรือเกิดผลกระทบต่องานไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม มีหน่วยงาน ที่มีหน้าที่หลักในการให้เข้าช่วยเหลืออยู่แล้ว จึงไม่ใช่เรื่องส่วนบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือ หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และเมื่อผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง ก็ยังพบว่าประเด็นดังกล่าวยังเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในมิติทัศนคติอยู่ และเป็นเพียง ประเด็นเดียวในทุกมิติที่การแปลผลไม่แปรเปลี่ยนไปตามการทดลอง ทั้งนี้เป็นเรื่องของจิตสำนึก ด้านสังคมที่มีความตระหนักรู้ คำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น กับสังคม โดยมีความพยายามในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น ประเด็นนี้จึงชี้ให้เห็นว่า การปลูกฝังจิตสำนึกด้านสังคม จิตสำนึกสาธารณะ เป็นการพัฒนาลักษณะนิสัย ไม่สามารถ เรียนรู้ได้ในเวลาสั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของเฮนเนสและโธมัส (Haynes & Thomas, 2001) ที่กล่าวว่า นิสัยนั้นได้รับการปลูกฝังจากสังคมรอบข้างมาตั้งแต่เด็ก การพัฒนาลักษณะนิสัย ต้องใช้วิธีการปลูกฝังในระยะยาวเพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรม รวมถึงประเด็นอื่นๆ ที่ส่งผล

ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านสังคมในการสร้าง
คนที่ตระหนักรู้ตน ที่จะทำสิ่งใดเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นจิตที่คิดสร้างสรรค์

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในทุกมิติในระดับมาก
ทั้งมิติความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติพบว่า มิติทัศนคติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีทัศนคติด้านการเคารพและมีส่วนร่วมกับสังคมสูงสุด
รองลงมาคือมิติความรู้ ด้านการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศสูงสุด จากการสามารถเลือกใช้
แอปพลิเคชันที่ช่วยในการทำงานให้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุด หรือช่วยในการจัดการข้อมูล
ได้อย่างเหมาะสม และมิติทักษะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะด้านการเข้าถึงสูงสุด จากการสามารถ
เลือกใช้สื่อดิจิทัลที่หลากหลายเพื่อเข้าถึงข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ยูทูป บล็อก สไลด์แชร์
อินโฟกราฟิก ไฟล์ประเภทต่างๆ ได้ตรงตามสถานการณ์ที่ต้องการ

สำหรับรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองวิวัฒน์ในการ
พัฒนาท้องถิ่น สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏให้เป็นพลเมืองวิวัฒน์ ที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และ
พัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ดิจิทัล 6 เรื่อง ได้แก่ การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่มองเห็น
การรู้สารสนเทศ การรู้เทคโนโลยี การรู้สื่อ การรู้การสื่อสาร และการรู้สังคม ผ่านกระบวนการ
จัดการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง 7 กลยุทธ์ ได้แก่ การเรียนรู้ท้องถิ่น การเรียนรู้แบบบูรณาการ
ปฏิบัติการเรียนรู้ การเชื่อมโยงสถานการณ์จริง พิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม การสืบเสาะ
และแบ่งปันความรับผิดชอบ โดยใช้ 7 วิธีการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้ภาคสนาม การเรียนรู้
โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การเรียนรู้เชิงบริการ การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การเรียนรู้โดยการคิด
เชิงวิพากษ์ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการเรียนรู้ด้วยตนเองและร่วมมือกับคนอื่น
จำนวน 36 ชั่วโมง

จากการวิจัยการนำรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความเป็น
พลเมืองวิวัฒน์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบายของภาครัฐเพื่อพัฒนานักศึกษา
เช่น วิศวกรสังคม อาสาประชารัฐ ยุชนาอาสา ยุชนสร้างชาติ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ต้องการ
ผลิตกำลังคนรุ่นใหม่ของประเทศที่ไม่ว่าจะเน้นทักษะใดก็ตาม ท้ายสุดของนโยบายเหล่านั้น
ต่างต้องการพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลก ซึ่งผลการวิจัยนี้พิสูจน์ได้ว่าการพัฒนาคน
ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบ และพร้อมทั้งร่วมมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้นั้น
สามารถนำรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงไปเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนได้ ดังนั้น

จึงขอเสนอต่อสถาบันการศึกษาได้พิจารณานำรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองไปปรับใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และเนื่องจากการวิจัยนี้ได้ดำเนินการศึกษาทดลองในรายวิชา จึงควรมีการนำรูปแบบการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงไปใช้ในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นพลเมืองวิวัฒน์ ทั้งในลักษณะของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มรายวิชาศึกษาทั่วไปในการสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้กับนักศึกษา รวมถึงการจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของรูปแบบต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แชมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรเมธี วิมลศิริ. (2559). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อนาคตประเทศไทย เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://planning.pn.psu.ac.th/plan_doc/procedure/docs_procedure /300_1498813858.pdf
- ประเวศ วะสี. (2558). มาทำความรู้จัก Gen A กัน. ใน *สุดใจ พรหมเกิด (บ.ก.), อ่านสร้างสุข: Gen A พลัอ่านเปลี่ยนเมือง*, (น. 6). กรุงเทพฯ: แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- วรรณกร พรประเสริฐ, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย, ปกรณ์ ประจัญบาน, และ น้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์. (2563). การพัฒนาแบบวัดและเกณฑ์ปกติความเป็นพลเมืองดิจิทัลของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา = The Development of Student Digital Citizenship Scale and Norms in Higher Education Institutions. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22, 217–234.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2561). *กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์, สุธาสินี วัจนะฮาด, พัชรภรณ์ ดวงเนตร, และ วิยะดา ไวยศรีแสง. (2559). ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด = The Students' Corporate Social Responsibility of Roi-et Rajabhat University. ใน *ICMSIT 2016: International Conference on Management Science, Innovation, and Technology 2016*, (น. 204–211). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาวฉบับที่ 2 (2551–2565)*. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.mua.go.th/assets/img/pdf/HEPlan_book.pdf
- Bell, D. V. J. (2016). Twenty-first Century Education: Transformative Education for Sustainability and Responsible Citizenship. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18(1), 48–56.
- Frecky, K. (2011). *Foundations of Service Learning*. Retrieved July 8, 2020, from http://samples.jbpub.com/9780763759582/59582_CH01_FINAL.pdf
- Gliem, J. A. (2003). *Calculating, Interpreting, and Reporting: Cronbach's Alpha Reliability Coefficient for Likert-Type Scales*. Retrieved July 8, 2020, from <https://scholarworks.iupui.edu/bitstream/handle/1805/344/Gliem++Gliem.pdf?sequence=1>
- GuildHE. (2016). *Active Citizenship: The Role of Higher Education*. Retrieved July 8, 2020, from <http://www.guildhe.ac.uk/wp-content/uploads/2016/11/6710-Guild-HE-Active-Citizenship-Report-44pp.pdf>
- Haynes, C. C., & Thomas, O. (2001). *Finding Common Ground: A Guide to Religious Liberty in Public Schools*. Tennessee: First Amendment Center.
- Kozak, S., & Elliott, S. (2014). *Connecting the Dots: Key Strategies that Transform Learning from Environmental Education to Citizenship and Sustainability*. Canada: Learning for Sustainable Future.
- Ng, W. (2012). Can We Teach Digital Natives Digital Literacy? *Computers & Education*, 59, 1065–1078.

- O’Conner, M., Lynch, K., & Owen, D. (2011). Student-community Engagement and the Development of Graduate Attributes. *Education+Training*, 53, 100–115.
- Rahnama, H. (2017). *What the Rise of Interconnected Learning Means for Higher Ed*. Retrieved July 8, 2020, from <http://www.gettingsmart.com/2017/01/interconnected-learning-means-for-higher-ed/>